

František Všeticka

Konopnicka a Krásnohorská

Maria Konopnicka i Eliška Krásnohorská były sobie współczesne. Konopnicka urodziła się w 1842 roku, Krásnohorská w roku 1847. Czeska poetka zmarła w listopadzie 1926 roku, to znaczy, że żyła o szesnaście lat dłużej od polskiej autorki. Obydwie żyły w tej samej epoce i często reagowały w podobny sposób na wydarzenia tego okresu. Były bliskimi współpracownicami, a Krásnohorská w tej mierze, że tłumaczyła dzieła Konopnickiej.

Jednakże największą zasługą Elišky Krásnohorskiej odnośnie polskiej literatury jest jej tłumaczenie *Pana Tadeusza*, które w Czechach zostało wydane w 1882 roku. Wkrótce potem dla potrzeb czasopisma Krásnohorská opublikowała cztery tłumaczone przez nią utwory z twórczości Konopnickiej. Czasopismem tym był „Slovanský sborník” („Zbiór słowiański”) z roku 1883, w którym ukazały się *Ostatnie piosenki* (*Poslední písně*), *Rabsztyn* (*Na Rabštýně*) i *Fragment*, a w roku następnym w czasopiśmie *Květy* (*Kwiaty*) patetyczny wiersz *Braciom Czechom!* (*Na zdar Čechům!*). Eliška Krásnohorská jest przede wszystkim autorką poezji patriotycznej i dlatego wydaje się zrozumiałym, dlaczego z tak różnorodnej i tematycznie bogatej twórczości Marii Konopnickiej wybrała do tłumaczenia te wiersze, które były najbliższe jej artystycznej i obywatelskiej duszy. Eliška Krásnohorská należy do wybitnych czeskich tłumaczy z przełomu XIX i XX wieku.

Źródło: Wikipedia

Eliška Krásnohorská

Przetłumaczony przez nią *Pan Tadeusz* jest wprawdzie jej pierwszym, ale zarazem i ostatnim książkowym tłumaczeniem z polskiej literatury. Potem Krásnohorská tłuma-

czy Byrona, Puszkina i Hamerlinga. Przekład czterech wierszy Marii Konopnickiej jest w pewnym sensie jej pożegnaniem z polską poezją.

Do roku 1884, kiedy to Krásnohorská opublikowała tłumaczenie wiersza *Braciom Czechom!*, trwa jej współpraca z czasopiśmie „Świt”, które wtedy redaguje Maria Konopnicka. W tym też roku drukowała tam Listy czeskie, informujące polskiego czytelnika o kulturalno-społecznym życiu w Czechach. W 1886 roku „Świt” opublikował artykuł Elišky Krásnohorskiej o ówczesnych czeskich autorkach prozy, w tym także tych o mniej znanych nazwiskach, wzbogacając go o szereg biograficznych migawek.

Wzajemna korespondencja obu autorek z tego czasu nie dochowała się, ale znane i opublikowane są cztery listy, które z różnych miejsc Europy (z Florencji, Lwowa i Abbazji) napisała Maria Konopnicka do Elišky Krásnohorskiej w latach 1902 i 1907. Listy z roku 1902 dotyczą przede wszystkim wydarzenia we Wrześni – szkolnego strajku dzieci przeciw nasilającej się pruskiej germanizacji. Konopnicka zwraca się do Krásnohorskiej, ponieważ czeska pisarka była w tym czasie przewodniczącą twórczego stowarzyszenia kobiet i miała znaczący wpływ na ruch kobiet. Sama Konopnicka aktywnie włączona w sprawy związane ze strajkiem we Wrześni, z taką też prośbą zwróciła się do Krásnohorskiej. W liście ze stycznia 1902 roku pisze: *Z wielką tedy otuchą w powodzenie akcji protestu powszechnego kobiet zwracam się do Pani i proszę gorąco, weź tę sprawę w swoje zacne ręce! Bądź ogniskiem ruchu tego w Czechach, gdzie słowo Twoje ma taką wielką, taką żywą moc nad niewieściami sercami! Poświęć nam nieco swego czasu i swojej wielkiej, genialnej duszy, przelewając ją w nasze dzieło.*

Prośba Marii Konopnickiej nie została odrzucona, Krásnohorská wraz ze swymi współpracownikami zdobyła w Czechach 5345 podpisów przeciw niesprawiedliwości pruskiego sądu.

Z okazji sześćdziesiątych urodzin Krásnohorskiej w 1907 roku Konopnicka napisała serdeczny list, w którym patetycznie określiła ją jako jasnego i nieśmiertelnego ducha, który z powodu swojego geniuszu skazany jest na nieustającą walkę.

Obydwie autorki tworzyły dla dzieci, ale zdecydowanie większą ilość napisała Eliška Krásnohorská, która wydrukowała 44 wierszowane, prozatorskie i dramatyczne dzieła przeznaczone dla dzieci. Konopnicka i Krásnohorská pisały też bajki, które miały swoje źródło w tradycyjnych modelach gatunku. Konopnicka w porównaniu jednak z Krásnohorską wydaje się być bardziej poetką, a jej dzieła bardziej artystyczne, z dużą dawką ożywienia tradycyjnych tematów poszerzo-

nych o akcenty narodowe i wątki socjalne ówczesnej doby. Konkretnie chodzi o bajkę *O krasnoludkach i sierotce Marysi*, która jest wyraźnie przyciągająca uwagę czytelników, ale i sugestywna. Także w sposobie edycji dzieł widać między nimi różnicę. Bajki Elišky Krásnohorskiej, poza kilkoma wyjątkami, nie są wydawane, natomiast książka Marii Konopnickiej *O krasnoludkach i sierotce Marysi* jest nie tylko nieustannie wznawiana, ale i tłumaczona.

Źródło: Wikipedia

Maria Konopnicka

I wreszcie obie pisarki znalazły swoje należne miejsce u literaturoznawców obu narodów. W Czechach, chodzi mianowicie o Brno – w roku śmierci Marii Konopnickiej ukazała się mała monografia o niej pióra Josefa Karáska. W Polsce natomiast w roku 1934 wydano monografię o Elišce Krásnohorskiej autorstwa Antoniego Opęchowskiego.

Jeżeli chodzi o więzi Marii Konopnickiej z czeskimi literatami, warto wspomnieć, że polska poetka osobiście знаła się z Jaroslavem Vrchlickim, u którego nawet gościła w jego willi w Chuchli. Konopnicka i Krásnohorská nigdy się jednak osobiście nie spotkały. I jeżeli miały się cieleśnie, nie miały się duchowo. Ich duchowa więź wyszła niewątpliwie na korzyść zarówno literaturze obu narodów, jak i samym narodom.

